

Hvad karakteriserer god undervisning?

Pædagogisk Udvalg udskrev tidligere på året en prisopgave med det formål at få kvalificerede forslag til, hvordan undervisningen kan se ud på fremtidens KVL. Mosaik bringer en forkortet version af 1. præmien.

*Af Jesper Rasmussen
Lektor ved Institut for Jordbrugsvidenskab*

Det er min opfattelse, at undervisningen på KVL generelt er god. Men uanset hvordan man forestiller sig fremtidens undervisning, vil der altid være behov for en løbende justering, som foretages autonomt af de involverede undervisere. Erfaringerne viser, at denne type finjustering i vid udstrækning gennemføres med dygtighed og engagement. Jeg ser derfor ikke et påtrængende behov for at fremsætte forslag, som den enkelte underviser selv forventes at tage initiativ til. Jeg vil derimod koncentrere mig om en gennemgribende nytænkning af især undervisningen inden for valgsystemet på KVL, som kræver centrale initiativer og organisations-funktioner.

Undervisningskultur som grundlag for nytænkning

Nytænkning er påkrævet, for at KVL i højere grad kan blive i stand til at matche samfunds-udviklingen og rekruttere flere studerende til de uddannelser, som der i de senere år har været vigende interesse for blandt de uddannelsessøgende. Ud fra et ønske om at anvende de stærke sider i KVL's undervisningskultur til at overvinde de svage, fokuserer jeg i det følgende på såvel stærke som svage sider ved KVL's nuværende undervisningskultur.

Min vision

Min vision er, at "Det nye KVL" i højere grad tager udfordringerne op med hensyn til omverdenskompleksiteten, så kommende kandidater bliver mere kompetente til at arbejde og leve i den komplekse verden, som vi har skabt, og som nu ser ud til at "skabe sig selv". Kandidaterne vil bl.a. være bekendt med kom-

pleksitetsforskning, systemteorier, værdianskuelser og centrale sociale teorier, så de forstår at udnytte at komplekse systemer og situationer bedst matches af kompleksitet.

For "Det nye KVL" vil det indebære, at man tager konsekvensen af, at forandringer i en kompleks verden bedst foregår ved en kontinuerlig kombination af fremmed-iagttagelse og selviagttagelse. "Det nye KVL" vil således have udviklet en langt større evne til at iagttage, hvad der foregår uden for institutionen, og hvad der foregår inden for institutionen og forstå at justere efter iagttagelserne. "Det nye KVL" vil også have lært betydningen af løbende kollektiv læring, så medarbejderne dels er i stand til at tilpasse sig de nødvendige forandringer, og hvad der er mindst lige så vigtigt, føler at de udgør en del af et selvstående og selvstyrende system, som fornyer sig uden at være tvunget til det. Ideerne bag den lærende organisation vil været implementeret, hvilket forekommer naturligt, da individuel og kollektiv læring udgør centrale begreber i selvforståelsen på "Det nye KVL".

En stærk side

Jeg mener, at en meget vigtig forudsætning for at give undervisningen et ordentligt løft er til stede på KVL. Nemlig en stab af dygtige og engagerede undervisere. Ofte fremstilles undervisning som et nødvendigt onde, der tager tid fra den mere betydningsfulde forskning. Det er efter min mening en myte. Meget tyder på, at mange finder en større jobtilfredsstillelse ved at undervise end ved at forske, men at de ikke profilerer denne tilfredsstillelse, da undervisning er mindre prestigegivende og meriterende end forskning. En nyere undersøgelse fra Storbritannien viser, at undervisning er den mest populære aktivitet blandt fastansat akademisk universitetspersonale. Derefter kommer forskning og lavest rangerer administration. Desuden synes undervisning at give en stigende tilfredshed i jobbet med alderen, hvorimod det er omvendt med forskning.

Lektor Jesper Rasmussen der vandt 1. præmien for artiklen om god undervisning på fremtidens KVL. Foto: Charlotte Aabo

Der findes ingen tilsvarende danske undersøgelser, men det ville undre, hvis det akademiske personale på KVL adskiller sig markant fra personalet i de foreliggende trivselsundersøgelser.

Nogle svage sider

Efter min mening findes der to træk i undervisningskulturen på KVL, som vanskeliggør nytænkning. Den ene har med det pædagogiske og didaktiske vidensniveau at gøre, og den anden har med videnskabs- og kundskabssynet at gøre.

Man kan være en glimrende underviser, uden at have teoretisk viden om undervisning. Det er sandsynligvis situationen i en nøddeskal på KVL, hvor de fleste undervisere henter inspiration og forbilleder fra den undervisning, de selv har modtaget. Selvom den nye pædagogiske adjunkt-uddannelse er et skridt i den rigtige retning, opfattes undervisning på KVL stadig som et traditionsbundet håndværk.

Traditionerne og konservatismen har efter min mening den uheldige følger-virkning, at mange på KVL ignorerer betydningen af formel pædagogisk viden, da den ikke er påkrævet i den daglige undervisning. Herved løber man ind i et lærings- og kommunikationsproblem, som hæmmer nyskabelser. Det kan være vanskeligt at kvalificere den interne

kommunikation om de undervisningsmæssige problemer og udfordringer, som institutionen og den enkelte underviser konfronteres med. Sproget og begreberne mangler!

Konservativt videnskabs- og kundskabssyn

Evnen til at skabe god undervisning opfattes i vid udstrækning som en medfødt evne i den konservative og traditionsbunde undervisningskultur. Derved gøres undervisning til noget, der kun i ringe grad kan tillæres, og der er ingen større motivation til pædagogisk dygtiggørelse og interesse for udvikling af ny undervisning. Vægten lægges ensidigt på undervisningens kundskabsindhold. Tilegner de studerende sig ikke det, er det først og fremmest deres eget problem. Kuren hedder større disciplin og arbejdsindsats og ikke ny undervisning.

Den traditionsbunde undervisningskultur er tæt knyttet til den positivistiske videnskabs-tradition, der på trods af mange års hård kritik stadig synes vital på KVL. Den passive modstand mod radikal nytænkning, der følger denne undervisningskultur, resulterer i en tavs undervisningskultur, hvor den enkeltes undervisning i vid udstrækning er sat uden for debat i forhold til hele KVL og det omgivende samfund.

Når traditionerne bliver utidssvarende

Da den traditionsbunde undervisningskultur er udbredt på KVL, finder jeg det nødvendigt at dvæle lidt ved den undervisningsmodel, som er knyttet til den: Mål-middel didaktikken.

Grundopfattelsen er, at der er et enkelt og hierarkisk forhold mellem mål, midler og vurderinger i undervisningen, og at målene styrer midlerne og vurderingerne. Den opfattelse er knyttet til en forestilling om, at undervisningen nødvendigvis bliver bedre, hvis der strammes op om målstyringen. Man antager altså, at læringen nødvendigvis bliver god, hvis kund-skabs-indholdet i undervisningen er systematisk og omhyggeligt udvalgt og præsentationen god.

Dette har i praksis vist sig ikke at holde stik. Fra mit arbejde i undervisningsudvalget på Institut for Jordbrugsvidenskab, har jeg været konfronteret med kurser, som lever op til kravene om et nøje udvalgt kundskabsindhold, og hvor alle har vidst, at underviserne var endog meget dygtige forelæsere. Kurserne fik positive evalueringer af de studerende,

men såvel kursus-lærerne som lærerne på aftagerkurserne, havde en klar fornemmelse af, at de studerende ikke havde lært ret meget. De syntes ikke at have forstået kursernes kernebegreber, og de havde svært ved at anvende dem i en praksisnær sammenhæng.

Denne erkendelse er understøttet af en undersøgelse, hvor også KVL-kurser indgik. Resultaterne gik i al sin enkelthed ud på, at studerende kunne følge et vel tilrettelagt og dygtigt gennemført kursus, opnå gode eksamensresultater, og alligevel ikke lære ret meget. Noget tyder på, at de studerende kun havde opnået en overfladisk viden, som gjorde dem i stand til at bestå eksamen. Koblingen mellem eksamensresultater og god læring synes således problematisk. Det viser sig, at den pædagogiske litteratur er fyldt med denne slags undersøgelsesresultater. På overfladen kan alt se ud til at være i orden, men graver man lidt dybere, kan der være problemer i undervisningen, som den enkelte underviser ikke kan forventes at kunne håndtere.

Undervisere i klemme

I den nuværende undervisningskultur er underviserne overladt til sig selv med spørgsmål som: Hvordan finder man ud af, om undervisningen giver en overfladisk eller dyb læring, hvis eksamensresultaterne ikke viser det? Hvad viser de studerendes kursusevalueringer? Kan de studerende ved kursusafslutning selv vurdere, hvad de har fået ud af kurset? Undersøgelser tyder på, at studerende generelt vurderer deres læring i forhold til, hvor godt et kursus forbereder dem til eksamen, men hvis eksamen ikke siger særlig meget om læringen, er man så ikke lige vidt? De fleste forskere ved sikkert, at periodevis frustration og fortvivelse ligger forud for dyb læring, men hvor mange undervisere inddrager bevidst frustrationer og fortvivelse i undervisningen?

Det er min påstand, at der findes svar på ovenstående spørgsmål, men at de er af kompleks natur. Svarene kan ikke formidles på samme måde, som man kan formidle et svar på et konkret faktisk spørgsmål. Det er også min påstand, at kun meget få undervisere er i stand til at håndtere spørgsmålene så de reelt kan komme videre med dem. Undervisningskulturen på KVL er ikke i stand til at opfange væsentlige problemstillinger i arbejdet med kvalitetsudviklingen af undervisning!

Forslag

Ovenstående gennemgang udgør en argumentation for, at der i højere grad er behov for at tænke og handle i "undervisningskultur", end det hidtil har været gjort på KVL. Undervisningskulturen har betydning for hvad vi opfatter som "den gode" undervisning. Den "tavs" undervisningskultur, som i vid udstrækning lever på KVL, anses for utidssvarende i forhold til "Det nye KVL". Udfordringen for KVL er at give de kulturskabende processer øget opmærksomhed og bevidst arbejde for at styrke de processer, som anses for frugtbare. Så længe dette undlades, kan det betragtes som et udtryk for, at den traditionsbunde og konservative undervisningskultur råder på KVL.

Første skridt: at skabe motivation for et bevidst arbejde med undervisningskulturen.

Andet skridt: at udpege nogle fokusområder, som dels er påtrængende i forhold til "Det nye KVL" og dels er kulturskabende. Her foreslås følgende konkrete tiltag 1) analyse af undervisningskulturen på KVL, 2) oprettelse af en idé- og erfaringsbank for nye undervisningsmetoder og -forløb, 3) udarbejdning af forskellige uddannelsesscenarier som tager udgangspunkt i forskellige videnskabs- og kundskabssyn, 4) udarbejdelse af forslag til revision og forenkling af valgsystemet, 5) udarbejdelse af forslag til hvordan kollektiv læring i en lærende organisation praktiseres på en vidensinstitution som KVL og 6) oprettelse af pædagogiske støttefunktioner til underviserne.

Tredje skridt: at fastlægge hvilken organisation(er), der er mest hensigtsmæssig(e) til de opgaver, som vælges i andet skridt.

Det er vigtigt, at indsatsen i første omgang rettes mod de undervisningsmiljøer, som vil arbejde for og med at skabe fælles visioner for sammenhængende større uddannelsesforløb, udvikle ny eksperimenterende undervisning, lære af egne og andres erfaringer på en systematisk og reflektiv måde og som vil sprede opnået viden og erfaringer om undervisningen hurtigt og effektivt til andre, som måtte kunne drage nytte af den.

Læs hele artiklen på Pædagogisk Udvalgs hjemmeside www.kvl.dk > Om KVL > Organisationen > Kollegiale organer og udvalg > Pædagogiske udvalg.